

Република Србија

МИНИСТАРСТВО НАУКЕ И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

**НАЦРТ ЗАКОНА
О ЗАШТИТИ ОД НЕЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА**

Београд, март 2006. године

НАЦРТ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ОД НЕЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се начела, услови и мере заштите здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства нејонизујућих зрачења у коришћењу извора нејонизујућих зрачења.

Заштита радника од професионалног излагања изворима нејонизујућих зрачења није предмет овог закона.

Члан 2.

Поједини изрази, употребљени у овом закону, имају следеће значење:

1) нејонизујућа зрачења јесу електромагнетска зрачења која имају енергију фотона мању од 12,4 eV. Она обухватају: ултраљубичасто или ултравиолетно зрачење (таласне дужине 100-400 nm), видљиво зрачење (таласне дужине 400-780 nm), инфрацрвено зрачење (таласне дужине 780nm -1 mm), радио-фреквенцијско зрачење (фреквенције 10 kHz - 300 GHz), електромагнетска поља ниских фреквенција (фреквенције 0-10 kHz) и ласерско зрачење. Нејонизујућа зрачења обухватају и ултразвук или звук чија је фреквенција већа од 20 kHz;

2) извор нејонизујућег зрачења јесте уређај, инсталација или објекат који емитује или може да емитује нејонизујуће зрачење;

3) извор нејонизујућег зрачења од посебног интереса јесте извор који може бити опасан по здравље људи;

4) објекат са извором нејонизујућег зрачења јесте објекат где се производе или користе извори нејонизујућег зрачења;

5) граница излагања нејонизујућем зрачењу јесте максимално допуштена граница интензитета поља у животној средини која је одређена стандардом или другим прописом. Ова граница се не односи на пацијенте у здравственим установама на којима се примењује контролисана медицинска терапија или дијагностички поступак;

6) зона опасног зрачења јесте простор око извора нејонизујућег зрачења у коме интензитет нејонизујућег зрачења прелази прописану границу;

7) животна средина јесте скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот;

8) становништво чине лица свих година старости, пола и здравственог стања која обављају све животне активности. Ова лица не морају бити свесна да су изложена нејонизујућем зрачењу и не морају да познају штетне ефекте овог зрачења;

9) оператер или руковалац јесте лице које ради са изворима или надгледа рад извора нејонизујућег зрачења;

10) заштита од нејонизујућих зрачења обухвата скуп мера и поступака којима се спречава или умањује штетно дејство нејонизујућих зрачења у животној средини;

11) испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења је мерење, а по потреби и прорачун параметара поља и његове просторне расподеле у животној средини;

12) ванредни догађај је непланирани догађај код кога је, због људске грешке или отказа опреме, дошло или је могло доћи до штетног дејства нејонизујућег зрачења на здравље људи.

II НАЧЕЛА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД НЕЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА

Члан 3.

Заштита од нејонизујућих зрачења заснива се на следећим начелима:

1) *Начело законитости* - излагање нејонизујућим зрачењима мора бити испод прописане границе излагања и свако непотребно излагање нејонизујућем зрачењу није дозвољено;

2) *Начело сразмерности* - примена извора нејонизујућих зрачења је оправдана ако даје корист већу од процењене штете;

3) *Начело јавности* - подаци о нејонизујућим зрачењима доступни су јавности.

Члан 4.

У спровођењу заштите од нејонизујућих зрачења предузимају се следеће мере:

1) прописивање граница излагања нејонизујућим зрачењима;

2) откривање присуства и одређивање нивоа излагања нејонизујућим зрачењима;

3) одређивање услова за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса;

4) обезбеђивање организационих, техничких, финансијских и других услова за спровођење заштите од нејонизујућих зрачења;

5) вођење евиденције о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса;

6) означавање извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса и зоне опасног зрачења, на прописан начин;

7) спровођење контроле и обезбеђивање квалитета извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса, на прописан начин;

8) примена средстава и опреме за заштиту од нејонизујућих зрачења;

9) контрола степена излагања нејонизујућем зрачењу у животној средини и контрола спроведених мера заштите од нејонизујућих зрачења;

10) обезбеђивање материјалних, техничких и других услова за систематско испитивање и праћење нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини;

11) образовање и стручно усавршавање кадрова у области заштите од нејонизујућих зрачења у животној средини;

12) информисање становништва о здравственим ефектима излагања нејонизујућим зрачењима и мерама заштите и обавештавање о степену изложености нејонизујућим зрачењима у животној средини.

Члан 5.

Ради откривања присуства, утврђивања опасности, обавештавања и предузимања мера заштите од нејонизујућих зрачења врши се систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини.

Привредно друштво и друго правно лице може да врши систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме и простора.

Испуњеност услова из става 2. овог члана министар надлежан за послове заштите од нејонизујућих зрачења (у даљем тексту: Министар) утврђује решењем.

Министар прописује ближе услове које морају да испуњавају правна лица из става 2. овог члана која врше послове систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења, као и начин и методе систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини.

Правна лица из става 2. овог члана која врше послове систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини дужна су да министарству надлежном за послове заштите од нејонизујућих зрачења (у даљем тексту: Министарство) достављају годишњи извештај о резултатима испитивања, најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину, а у случају ванредног догађаја одмах. Министар прописује садржину и изглед обрасца извештаја.

Решење из става 3. овог члана је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Члан 6.

Привредно друштво, друго правно лице и предузетник могу користити изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса ако испуњавају следеће услове:

1) да за прописане изворе обезбеде процену утицаја на животну средину у складу са законом;

2) да ниво излагања становништва не прелази прописане границе;

Испуњеност услова из става 1. овог члана Министар надлежан за послове заштите од нејонизујућег зрачења утврђује решењем.

Лица из става 1. овог члана не могу отпочети обављање делатности коришћења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса пре него што добију акт о испуњености услова за обављање тих делатности, односно за коришћење.

Решење из става 2. овог члана је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Члан 7.

Министар прописује:

1) границе излагања нејонизујућим зрачењима;

2) изворе нејонизујућих зрачења који се сматрају изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса, као и начин испитивања тих извора;

3) врсте извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса за које је обавезно испитивање нејонизујућег зрачења извора, као и период њиховог испитивања.

Члан 8.

Привредно друштво, друго правно лице и предузетник који користе изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса дужни су да воде евиденцију о тим изворима и да одреде лице одговорно за примену заштите од нејонизујућих зрачења.

Евиденција о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса садржи нарочито податке о: називу, намени и типу уређаја, фреквенцији, снази и режиму рада.

Министар прописује ближу садржину евиденције из става 2. овог члана.

Члан 9.

Одредбе члана 6. овог закона не односи се на изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса који се региструју код министарства надлежног за послове одбране и министарства надлежног за унутрашње послове.

Изузетно, одредбе члана 6. овог закона не односе се и на:

1) изворе нејонизујућих зрачења који се транспортују железницом, моторним возилом, авионом или пловним средством, када је технички обезбеђено да се извор не може користити нити може генерисати нејонизујућа зрачења;

2) изворе нејонизујућих зрачења који су ускладиштени или који се користе за продају или за друге сврхе у таквом стању да није могуће да се пусте у рад или користе на начин који би представљао потенцијалну опасност.

Члан 10.

Привредно друштво, друго правно лице и предузетник који користе прописане изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса, дужни су да обезбеде испитивање нејонизујућег зрачења извора у животној средини.

Прво испитивање нејонизујућих зрачења извора из става 2. овог члана предузеће, друго правно лице и предузетник дужни су да обезбеде пре отпочињања коришћења извора и стављања у промет, односно код повећања броја извора или код промене услова коришћења извора или реконструкције објекта са извором нејонизујућег зрачења.

Периодично испитивање нејонизујућих зрачења извора из става 1. овог члана врши се у прописаном периоду.

Трошкове испитивања извора из става 1. овог члана сноси корисник извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса.

Члан 11.

Привредно друштво и друго правно лице може да врши испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме и простора.

Испуњеност услова из става 1. овог члана Министар утврђује решењем.

Министар прописује ближе услове које морају да испуњавају лица из става 1. овог члана, као и начин испитивања нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини.

Овлашћење за испитивање нејонизујућих зрачења из става 2. овог члана Министар одузима ако се накнадно утврди да привредно друштво или друго правно лице не испуњава прописане услове или ако се утврди да је решење издато на основу неистинитих и нетачних података.

Решење из ст. 2. и 4. овог члана је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Члан 12.

Привредно друштво, друго правно лице и предузетник који користе изворе нејонизујућег зрачења од посебног интереса дужна су да воде евиденцију и чувају документацију о извршеним испитивањима нејонизујућих зрачења извора из члана 10. овог закона.

Јавност има право приступа информацијама из става 1. овог члана у складу са законом.

Члан 13.

Правно лице и предузетник, односно оператер или руковалац, дужан је да одмах, а најкасније у року од 24 часа, обавести Министарство о ванредном догађају при коме је дошло или је могло доћи до штетног дејства нејонизујућег зрачења по здравље људи.

Обавештење из става 1. овог члана садржи нарочито: информације о околностима ванредног догађаја, месту, времену, непосредној опасности по здравље људи и кратак опис предузетих мера.

Члан 14.

Ради испитивања излагања нејонизујућем зрачењу у животној средини поједина мерења се могу поновити по захтеву Министарства.

Привредно друштво и друго правно лице може да обавља послове из става 1. овог члана ако испуњава услове из члана 11. овог закона.

Испуњеност услова из става 2. овог члана Министар утврђује решењем.

Трошкове мерења из става 1. овог члана сноси Министарство, а у случају кад се утврди прекорачење прописаних граница, трошкове сноси корисник.

Решење из става 3. овог члана је коначно и против њега се може покренути управни спор.

III. НАДЗОР

Члан 15.

Надзор над применом одредаба овог закона и прописа донетих на основу њега врши Министарство.

Инспекцијски надзор врши Министарство, преко инспектора за заштиту животне средине.

У вршењу инспекцијског надзора, инспектор за заштиту животне средине је дужан да:

1) контролише да ли предузеће, друго правно лице и предузетник испуњавају прописане услове за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса;

2) контролише да ли лица из члана 6. овог закона воде прописане евиденције;

3) контролише да ли лица из члана 10. овог закона имају обезбеђено испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења у животној средини;

4) проверава да ли правна лица која врше послове систематског испитивања нивоа нејонизујућег зрачења у животној средини испуњавају прописане услове;

5) проверава да ли правна лица која врше испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини испуњавају прописане услове;

6) проверава да ли је правно лице, предузетник, односно оператер или руковалац у року обавестило Министарство о ванредном догађају;

7) контролише да ли се спроводе мере заштите од нејонизујућих зрачења.

Члан 16.

У вршењу послова из члана 15. овог закона републички инспектор за заштиту животне средине је дужан да:

1) нареди отклањање утврђених недостатака и испуњавање прописаних услова лицима која користе изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса у року који он одреди;

2) забрани рад лицима која користе изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса ако у одређеном року нису отклоњени утврђени недостаци;

3) нареди вођење евиденције из члана 8. и 12. овог закона;

4) нареди испуњавање прописаних услова за обављање послова систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини, као и послова испитивања нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини;

5) нареди систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини на прописани начин;

6) нареди испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини на прописани начин;

7) нареди спровођење и других мера заштите од нејонизујућих зрачења у складу са законом.

На решење инспектора из става 1. овог члана може се изјавити жалба министру у року од 15 дана од дана пријема решења.

Жалба на решење инспектора из става 2. овог члана не одлаже извршење решења. Решење министра по жалби из става 1. овог члана је коначно.

Поред предузимања мера из става 1. овог члана инспектор за заштиту животне средине овлашћен је и да:

1) поднесе пријаву надлежном органу за учињени привредни преступ и да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка;

2) обавести други орган, ако постоје разлози за предузимање мера за које је тај орган надлежан.

Члан 17.

Послове инспектора за заштиту животне средине може обављати лице које има високу стручну спрему: електроинжењер или физичар, најмање три године радног искуства и положен стручни испит.

Члан 18.

Инспектор за заштиту животне средине приликом вршења инспекцијског надзора мора имати службену легитимацију и ознаку.

Министар прописује образац службене легитимације и изглед и садржину ознаке.

IV. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 19.

Новчаном казном од 200.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ привредно друштво или друго правно лице, ако:

1) врши систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини, а не испуњава прописане услове или нема акт о испуњености тих услова (члан 5);

2) не испуњава прописане услове за коришћење извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса, или ако користи изворе нејонизујућег зрачења од посебног интереса пре него што је добило акт да су испуњени прописани услови (члан 6);

3) не обезбеди испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 10);

4) врши испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини, а не испуњава прописане услове или нема акт о испуњености тих услова (члан 11);

5) у прописаном року не обавести Министарство о ванредном догађају (члан 13);

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 30.000 до 200.000 динара и одговорно лице у правном лицу.

Поред новчаних казни за привредни преступ из става 1. тачка 1, 2, 3. и 4. привредном друштву или другом правном лицу може да се изрекне и заштитна мера забране бављења одређеном привредном делатношћу за време од шест месеци до десет година, рачунајући од дана правоснажности пресуде.

Поред новчане казне за привредни преступ из става 1. овог члана одговорном лицу у правном лицу може да се изрекне и заштитна мера забране вршења одређене дужности за време од шест месеци до десет година, рачунајући од дана правоснажности пресуде.

Члан 20.

Новчаном казном од 30.000 до 200.000 динара казниће се за прекршај привредно друштво или друго правно лице, ако:

1) Министарству не доставља извештаје у прописаном року о резултатима систематског испитивања нивоа нејонизујућег зрачења у животној средини (члан 5. став 5);

2) не води прописану евиденцију о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса (члан 8);

3) не одреди лице одговорно за примену мера заштите од нејонизујућих зрачења (члан 8. став 1);

4) не води евиденцију и не чува документацију о извршеним испитивањима нејонизујућих зрачења прописаних извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 12).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 5.000 до 10.000 динара и одговорно лице у привредном друштву или другом правном лицу.

Члан 21.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај предузетник, ако:

1) не испуњава прописане услове за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса, или ако користи изворе нејонизујућег зрачења од посебног интереса пре него што је добило акт да су испуњени прописани услови (члан 6);

2) не води прописану евиденцију о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса (члан 8);

3) не одреди лице одговорно за примену мера заштите од нејонизујућих зрачења (члан 8. став 1);

4) не обезбеди испитивање нејонизујућих зрачења извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 10);

5) не води евиденцију и не чува документацију о извршеним испитивањима нејонизујућих зрачења прописаних извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 12);

6) у прописаном року не обавести Министарство о ванредном догађају (члан 13).

Поред новчане казне за прекршај из става 1. тачка 1. овог члана може да се изрекне и заштитна мера забране вршења одређених делатности у трајању од шест месеци до три године, рачунајући од правоснажности решења о прекршају.

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 22.

Прописе за извршавање овог закона донеће Министарство у року од годину дана од дана његовог ступања на снагу.

Члан 23.

Привредно друштво, друго правно лице и предузетник који користе изворе нејонизујућих зрачења дужни су да ускладе своје пословање са одредбама овог закона у року од три године од дана његовог ступања на снагу.

Члан 24.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".